

(Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning V i Fördraget om Europeiska unionen)

DEN ANDRA ÅRLIGA RAPPORTEN OM TILLÄMPNINGEN AV EUROPEISKA UNIONENS UPPFÖRANDEKOD FÖR VAPENEXPORT

(2000/C 379/01)

Genom Europeiska unionens uppförandekod för vapenexport, som antogs den 8 juni 1998, inrättas en mekanism för informationsutbyte och samråd mellan medlemsstaterna som bygger på de gemensamma kriterier som antogs av Europeiska rådet i Luxemburg 1991 och i Lissabon 1992. Genom koden inleder Europeiska unionen en samsynsprocess när det gäller nationella politiken för kontroll av vapenexport, en process som åtföljer omstruktureringen av den europeiska försvarsindustrin.

Enligt den europeiska uppförandekoden skall en årlig rapport lämnas. Den första rapporten offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 3 november 1999⁽¹⁾, efter det att rådet på medlemsstaternas önskan beslutat att offentliggöra denna rapport.

Detta dokument utgör den andra årliga rapporten och innehåller en utvärdering av det andra året då uppförandekoden tillämpades. Detta andra år har kännetecknats av att erfarenheterna från det första året har konsoliderats och nya framsteg noterats särskilt i de viktigaste frågorna i den första rapporten. Genomförandet av uppförandekoden för vapenexport ingår i en process på lång sikt för samsyn och harmonisering när det gäller politiken för kontroll av vapenexport och i denna rapport redogörs för de riktlinjer som medlemsstaterna fastställt för framtiden.

I. UTVÄRDERING AV DET ANDRA ÅRET DÅ UPPFÖRANDEKODEN TILLÄMPADES – EN KONSOLIDERING AV ERFARENHETERNA

I den första rapporten konstaterades att avsevärda framsteg gjorts på kort tid och att resultatet av genomförandet av koden redan under det första året hade varit positivt. Under det andra året förstärktes koden märkbart och det skedde en konsolidering av erfarenheterna från det första året. Det andra året kännetecknades av en anmärkningsvärd ökning av antalet

anmälda avslag och samråd, vilket framgår av tabellen i bilagan till denna rapport. Denna ökning visar medlemsstaternas vilja att tillämpa en ny öppenhet när det gäller kontroll av vapenexport och att agera på ett mer samstämmigt sätt på detta område.

Genomförandet av uppförandekoden har gått hand i hand med att medlemsstaterna har blivit mer eniga både om de praktiska formerna för tillämpningen av koden och förbättringen av dessa och om politiken för kontroll av vapenexport. GUSP-gruppen för export av konventionella vapen (COARM) har utgjort den viktigaste ramen för denna enighet. Under detta andra år som koden tillämpats ägnade sig arbetsgruppen framför allt åt de viktigaste frågorna i den första rapporten. De resultat som här uppnåtts redovisas nedan. Den regelbundna ökningen av antalet underrättelser och samråd, som visar att uppförandekoden har blivit allt effektivare, bidrar till att göra informationsutbytet mellan medlemsstaterna mer givande inom denna arbetsgrupp.

I punkt 11 i tillämpningsbestämmelserna i uppförandekoden anges att medlemsstaterna kommer att göra sitt bästa för att uppmuntra andra vapenexporterande länder att ansluta sig till kodens principer. Redan i den första rapporten nämndes att de associerade länderna i Central- och Östeuropa, Cypern, de Efta-länder som är medlemmar i EES samt Kanada anslutit sig till kodens principer. Sedan dess har Turkiet och Malta förklarat att de godkänner uppförandekodens principer. Dessa stater har därför åtagit sig att anpassa sin exportpolitik och även, vid behov, sina bestämmelser i enlighet härmed. Medlemsstaterna ser med glädje att kodens principer får ett allt bredare erkännande och är beslutna att fortsätta att främja denna process.

Samtidigt med genomförandet av uppförandekoden har medlemsstaterna på nationell nivå och för sitt vidkommande börjat utveckla öppenheten. Flertalet vapenexporterande medlemssta-

⁽¹⁾ EGT C 315, 3.11.1999, s. 1.

ter offentliggör således numera nationella rapporter om vapenexport. Förteckningen över dessa rapporter och Internetadressen till dem, om de är tillgängliga på nätet, bifogas detta dokument. Medlemsstaterna välkomnar denna utveckling som bidrar till att stärka uppförandekoden.

II. GENOMFÖRANDET AV PRIORITERADE ÅTGÄRDER SOM FASTSTÄLLTS I DEN FÖRSTA RAPPORTEN

I den första årliga rapporten angavs fyra huvudområden som framför allt bör bli föremål för överväganden och åtgärder från medlemsstaternas sida för att stärka koden och uppnå större öppenhet. De framgångar som gjorts på dessa områden under det andra året som koden tillämpats beskrivs nedan.

Gemensam förteckning över militär utrustning:

I den första rapporten betonades att utformningen av den gemensamma förteckning över militär utrustning som avses i punkt 5 i tillämpningsbestämmelserna för koden är av högsta prioritet eftersom denna förteckning skall vara en hörnsten för uppförandekoden.

Rådet antog denna förteckning den 13 juni 2000 och den offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 8 juli 2000. Rådet beslutade att offentliggöra denna förteckning i enlighet med den princip om bred öppenhet som ligger till grund för genomförandet av koden.

Antagandet av den gemensamma förteckningen över militär utrustning är ett viktigt framsteg och ett betydelsefullt bidrag till förstärkningen av uppförandekodens effektivitet. Det är ett steg mot en samsyn bland medlemsstaterna när det gäller kontroll av export av konventionella vapen. I framtiden kommer medlemsstaterna att använda referenserna i den gemensamma förteckningen för att underrätta om avslag (med retroaktiv verkan för de avslag som redan meddelats), och därigenom kommer utbytet mellan dem i dessa frågor att bli klarare och enklare.

Den gemensamma förteckningen över militär utrustning är ett politiskt åtagande inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Alla medlemsstaterna har således gjort det politiska åtagandet att se till att deras nationella lagstiftning medger att de kontrollerar export av alla de varor som ingår i förteckningen. Den gemensamma förteckningen över militär utrustning kommer att tjäna som referens för medlemsstaternas nationella förteckningar över militär utrustning utan att direkt ersätta dem.

Eftersom denna gemensamma förteckning ändras hela tiden kommer medlemsstaterna att fortsätta att regelbundet uppdatera den i arbetsgruppen för export av konventionella vapen.

Slutligen meddelade medlemsstaterna att de kommer att stödja alla insatser för att de varor den gemensamma förteckningen över militär utrustning som inte ingår i den militära Wassenaar-förteckningen föreslås bli granskade inom ramen för Wassenaar-arrangemanget.

Begreppet i huvudsak identiska transaktioner:

Den andra prioriteringen enligt den första rapporten gäller definitionen av en gemensam tolkning av begreppet i huvudsak identisk transaktion. Detta begrepp är en kärnpunkt i tillämpningsbestämmelserna i uppförandekoden och det är uppenbart att det behövs en tolkning av räckvidden för de i huvudsak identiska transaktionerna som samtliga medlemsstater godkänner.

Medlemsstaterna har fortsatt sina diskussioner om denna punkt i arbetsgruppen för export av konventionella vapen. Även om framsteg noterats har målet med en gemensam tolkning inte kunnat uppnås. Det är i själva verket ett komplext begrepp och de riktlinjer som fastställs kommer att ha betydande konsekvenser för hur koden kommer att fungera i framtiden.

Medlemsstaterna har för avsikt att fortsätta sitt informationsutbyte och sin harmonisering på detta område. Att det finns en gemensam förteckning över militär utrustning är i fortsättning en godkänd grund utifrån vilken man kommer att kunna nå fram till en gemensam tolkning av begreppet i huvudsak identisk transaktion.

Exaktheten i de meddelade avslagen

I den första rapporten noterades även att det behövs en utförligare beskrivning av skälen till avslag i anmälningarna för att medlemsstaterna bättre skall förstå de motiveringar som ligger till grund för de meddelade avslagen och eventuellt kunna besluta om samråd skall inledas.

Medlemsstaterna har därför enats om att anmälningarna om avslag bör innehålla följande uppgifter:

- Mottagarland.
- En detaljerad beskrivning av den vara det gäller (med motsvarande nummer i den gemensamma förteckningen).
- Köpare (med angivande av om köparen är en statlig institution, polisen, armén, flyget, paramilitära styrkor, eller om köparen är en privatperson, en fysisk eller juridisk person, och, om avslaget grundar sig på kriterium 7, namnet på den fysiska eller juridiska personen).
- Beskrivning av slutanvändningen.

- Skäl till avslaget (där inte endast kriterienumret eller kriterienumren bör nämnas utan även de faktorer på vilka bedömningen bygger).
- Datumet för avslaget (eller uppgifter om när det träder i kraft, om det ännu inte har gjort det).

De har även enats om att vägran att ge tillstånd till en transaktion som bedöms vara i huvudsak identisk med en transaktion som redan blivit föremål för avslag som redan anmälts av en annan medlemsstat likaså bör anmälas.

Embargon på vapenexport

I den första rapporten betonades att det är viktigt att medlemsstaterna fortsätter att utbyta information om den nationella tolkningen av de embargon som påbjudits av Förenta nationerna, Europeiska unionen eller Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Samtidigt har medlemsstaterna utvecklat sin samsyn på den nationella politiken för kontroll av vapenexport till vissa länder eller områden som inte omfattas av embargo men mot vilka man måste vara särskilt vaksam (förekomsten av en inre eller yttre konflikt, situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna, etc.).

III. ANDRA FRÅGOR SOM TAGITS UPP I ARBETSGRUPPEN FÖR EXPORT AV KONVENTIONELLA VAPEN I SAMBAND MED GENOMFÖRANDET AV UPPFÖRANDEKODEN

Medlemsstaterna har fortsatt förbättringen och harmoniseringen av genomförandebestämmelserna för mekanismen för uppförandekoden.

Förutom de frågor som nämns ovan har de bl.a. granskat formerna för samrådsförfarandena och särskilt problemen i samband med den sekretess som är nödvändig vid dessa informationsutbyten, utan att denna sekretess strider mot det mål om öppenhet som uppförandekoden bygger på.

Medlemsstaterna ägnade sig dessutom åt problem i samband med den militära utrustning som används vid humanitära operationer, särskilt humanitär minröjning, där möjligheten att införa undantag genom en rättsakt har behandlats.

I samband med genomförandet av uppförandekoden har medlemsstaterna även föranletts att ta upp frågan om kontroll av mäklarverksamhet som gäller vapen. Denna fråga har tagits

upp flera gånger och diskuterats vid ett expertmöte som särskilt ägnats åt denna problematik. Det är medlemsstaternas avsikt att fortsätta och fördjupa sina diskussioner om hur vapenmäklarnas verksamhet skall kontrolleras för att denna särskilda fråga, som dock anses vara viktig, skall inordnas i samsynen på medlemsstaternas kontrollpolitik.

Med tanke på Förenta nationernas konferens 2001 om olaglig handel med lätta vapen och handeldvapen i alla dess aspekter har medlemsstaterna börjat fastställa gemensamma riktlinjer och stärka samarbetet när det gäller kontroll av överföring av lätta vapen och handeldvapen genom att utnyttja de erfarenheter som gjorts i och med genomförandet av uppförandekoden.

IV. RIKTLINJER SOM BÖR PRIORITERAS UNDER DEN NÄRMASTE FRAMTIDEN

Genomförandet av uppförandekoden ingår i en process på lång sikt som innebär att samarbetet och främjandet av samsynen mellan Europeiska unionens medlemsstater när det gäller export av konventionella vapen stärks.

Såsom noteras i den första rapporten är en sådan process än så länge unik. Genomförandet av uppförandekoden är en viktig milstolpe för Europas framtid när det gäller kontroll av vapenexport, genom främjandet av en större öppenhet mellan staterna och gentemot det civila samhället samt det progressiva utarbetandet av en harmoniserad politik.

De resultat som uppnåtts när det gäller utbyte av information mellan medlemsstaterna efter det att koden tillämpats i två år är redan nu betydelsefulla. Tillämpningen av koden måste icke desto mindre fördjupas och konsolideras för att hela dess potential skall kunna utnyttjas fullt ut.

Med tanke på en förbättring och en fördjupning av genomförandet av uppförandekoden har flera frågor redan nämnts i denna rapport som sådana frågor som även i fortsättningen bör diskuteras gemensamt.

För övrigt har medlemsstaterna som komplement till ovan nämnda frågor fastställt ett visst antal riktlinjer för områden som man bör fatta beslut om eller diskutera i en nära framtid.

1. Färdigställandet av en gemensam förteckning över icke-militär säkerhetsutrustning och polisutrustning

Medlemsstaterna anser att export av vissa icke-militära varor som kan komma att användas för internt förtryck bör kontrolleras av de nationella myndigheterna, när det

gäller civila varor, på grundval av gemenskapsregler, för att undvika att materiel med ursprung i Europeiska unionen kan användas för handlingar som innebär kränkning av de mänskliga rättigheterna.

I detta syfte har COARM-gruppen börjat utarbeta en gemensam förteckning över icke-militär säkerhetsutrustning och polisutrustning vars export bör övervakas enligt kriterium 2 i koden, nämligen att "de mänskliga rättigheterna respekteras i det slutliga bestämmelselandet". Den förteckning som gruppen utarbetar kommer att översändas till kommissionen, vars sak det är att på eget initiativ föreslå ett utkast till gemenskapsmekanism för kontroll av exporten av icke-militär utrustning som kan användas för internt förtryck. Detta instrument kommer att vara åtskilt från uppförandekodens tillämpningsbestämmelser. Det kommer dock att ha anknytning till dem eftersom kontrollen skall genomföras på grundval av kriterium 2 i koden.

Rådet noterar kommissionens avsikt att så snart som möjligt lägga fram ett förslag grundat på förteckningen, så att en gemenskapsordning för kontroll kan inrättas.

2. *Utvecklingen av informationsutbytet om nationell politik för kontrollen av vapenexport till vissa länder eller regioner som anses kräva särskild vaksamhet*

Utvecklingen av dialogen mellan medlemsstaterna om den nationella politiken för vapenexport utgör dock en central del av uppförandekodens mål. Medlemsstaterna är fast beslutna att föra denna dialog framåt. Den materiella grunden för utbytet utgörs av den numera betydande förteckningen över anmälda avslag inom ramen för kodens mekanism.

3. *Harmonisering av de förfaranden som genomförs inom ramen för kodens operativa mekanism*

Medlemsstaterna skall fortsätta med de harmoniseringssträvanden de redan inlett. Särskilt skall de försöka göra mekanismen för bilateralt samråd exaktare och förstärka den, fastställa sättet att återkalla vissa anmälningar på begäran av den anmälande staten (med undantag för upphävande av ett embargo som redan införts genom fastställda förfaranden) samt slutligen överväga möjligheten av en minimitröskel för anmälningar av exporter.

4. *Harmonisering av de nationella årliga rapporterna om tillämpningen av uppförandekoden.*

Den årliga rapporten om tillämpningen av uppförandekoden utarbetas på grundval av medlemsstaternas rapporter. Ofta försvaras sammanställningsarbetet dock av att vissa av de överförda uppgifterna, särskilt de statistiska uppgifterna, är svåra att jämföra, och detta kan utgöra ett hinder för det gemensamma strävandet efter öppenhet. För att förbättra denna och öka den årliga rapportens informationsvärde skall medlemsstaterna så långt möjligt försöka fastställa en harmoniserad ram för de nationella rapporterna, särskilt när det gäller de statistiska uppgifterna.

5. *Samordning av medlemsstaternas nationella ståndpunkter inom multilaterala forum som behandlar frågor om kontroll av vapenexport*

För att genomföra punkt 7 i tillämpningsbestämmelserna i uppförandekoden skall medlemsstaterna tillsammans med ordförandeskapet verka för att förstärka samordningen av de nationella ståndpunkterna och Europeiska unionens ståndpunkt i de internationella forum som behandlar frågor om kontroll av vapenexport.

6. *Främjande av kodens principer i tredje land*

I punkt 11 i kodens tillämpningsbestämmelser föreskrivs det att medlemsstaterna skall försöka uppmuntra andra vapenexporterande stater att ansluta sig till uppförandekodens principer. Medlemsstaterna skall aktivt fortsätta sina ansträngningar i detta hänseende samt förstärka dialogen med de länder som förklarat att de ansluter sig till kodens principer, även genom initiativ för att bistå länder som har problem med att tillämpa principerna. Medlemsstaterna tog för övrigt med intresse del i omröstningen i Förenta staternas kongress om en lag om främjande av en internationell uppförandekod för vapenexport och glädde sig över att Förenta staterna därigenom slagit in på en väg där Europeiska unionen varit en föregångare. Medlemsstaterna anser att det är i högsta grad önskvärt att Förenta staterna och Europeiska unionen gemensamt verkar för att i tredje land främja gemensamma principer för kontroll av vapenexport.

BILAGA I

Informationen om medlemsstaternas export av konventionella vapen och tillämpning av uppförandekoden för perioden den 1 januari–31 december 1999 (*Anm.* Siffrorna inom parentes gäller för perioden den 1 januari–30 juni 2000.)

Insamlingen av statistiska uppgifter varierar från medlemsstat till medlemsstat och följer inte någon enhetlig standard. Alla medlemsstater var inte i stånd att lämna uppgifter för tabellen på grund av de förfaranden som är i kraft när det gäller kontroll av vapenexporten eller lagstiftningen om dataskydd.

Land	Vapenexportens sammanlagda värde (euro)	Sammanlagda antalet utfärdade licenser	Antalet anmälda avslag	Antalet bilaterala samråd	Antalet mottagna ansökningar om samråd
Österrike	395 453 327 ⁽¹⁾	1 294	11 (7)	4 (0)	1
Belgien	622 021 411 ⁽¹⁾	950	29 (13)	6 (7)	2 (2)
Danmark	Siffrorna finns inte tillgängliga enligt det nuvarande systemet ⁽²⁾	228 totalt (varav 186 i den gemensamma förteckningen + 17 för polisen utomlands + 43 bl.a. för jaktvapen)	2 (1)	0 (0)	0 (0)
Finland	40 155 692 ⁽³⁾	174 (beviljade licenser, dvs. med undantag för föregående anmälningar)	1 (2)	0 (0)	0 (1)
Frankrike	3 780 000 000 ⁽¹⁾	5 093 licenser för export av krigsmateriel	62 (46)	15 (7)	5 (0)
Tyskland	3 026 167 800 ⁽¹⁾	9 373	61 (9)	4 (0)	14 (4)
Grekland	43 158 770	23	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Irland	60 394 090	41 ⁽⁴⁾	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Italien	1 340 812 490 ⁽¹⁾	Slutgiltiga licenser: 495 Beviljade för tillfällig export: 116 Förlängningar av licenser: 65	11 (12)	0 (2)	1 (3)
Luxemburg	39 093 ⁽¹⁾	20	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Nederländerna	366 336 768 ⁽¹⁾	Siffrorna finns inte tillgängliga	12 (6)	0 (0)	4 (0)
Portugal	10 640 103,89 ⁽¹⁾ (för 57 faktiska operationer)	898	2 (mellan 1.1.1999 och 30.6.2000)	0 (0)	0 (0)
Spanien	141 383,860 ⁽³⁾	2 305	4 (2)	0 (0)	
Sverige	3 654 000 000 SEK ⁽³⁾ 7 153 000 000 SEK ⁽¹⁾	527 (tillstånd att exportera för försäljning)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Förenade kungariket	980 520 000 GBP ⁽³⁾	Totalt antal licenser: 9 416 (Licenser för standardexport för en bestämd kategori: 8 967 Exportlicenser utan begränsning för en bestämd kategori: 449)	26 (15 mellan 8.6.1999 och 7.6.2000)	4 (5 mellan 8.6.1999 och 7.6.2000)	

⁽¹⁾ Det sammanlagda värdet av de beviljade licenserna.

⁽²⁾ Ett system för att samla in dessa uppgifter har varit i bruk sedan den 1 juli 2000.

⁽³⁾ Exporternas reella värde.

⁽⁴⁾ Enligt Irlands lagstiftning krävs det, oberoende av ändamålet, tillstånd för att utföra gevär och ammunition ur landet, även för sport, och jakt, reparation och överförande av personliga tillhörigheter. Totalt utfärdades 419 licenser under 1999, varav 378 för privat bruk och 41 för export av krigsmateriel.

BILAGA II

De nationella rapporterna om vapenexport finns att tillgå i tryck eller på Internet via nedanstående adresser:

Tyskland:	www.bmwi.de , select politikfelder, select Aussenwirtschaft & europa, select export-kontrolle
Belgien:	diplobel.fgov.be
Danmark:	Utrikesministeriet, n° 2, Asiatisk Plads 2, DK-1448 Köpenhamn K, Danmark eller www.um.dk (rapporten blir tillgänglig mot slutet av 2000)
Finland:	www.vn.fi/plm/index.html
Frankrike:	www.defense.gouv.fr/actualites/dossier/d49/index.html
Irland:	www.irlgov.ie/iveagh
Italien:	Regeringens rapport till parlamentet om vapenexport för 1999, offentliggjord av Camera dei deputati och Senato della repubblica (Doc. LXVII n. 4)
Nederländerna:	www.minez.nl/ezenglish/export.htm
Förenade kungariket:	www.fco.gov.uk/news/newstext.asp?3991
Sverige:	www.utrikes.regeringen.se/inenglish/pressinfo/information/publications.htm
